

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Zwarte Piet, Palestina en de strijd om het dagelijks leven

de Jong, A.

Publication date
2017

Published in
ICA (Institute of Cultural Anthropology)

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

de Jong, A. (2017). Zwarte Piet, Palestina en de strijd om het dagelijks leven. *ICA (Institute of Cultural Anthropology)*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Zwarte Piet, Palestina en de strijd om het dagelijks leven

Dr. Anne de Jong – a.dejong@uva.nl

*Dr. Anne de Jong is universitair docent Antropologie van het Midden Oosten (Palestina, Libanon, Syrië en Bahrein). In haar werk staan subaltern ervaringen van conflict centraal. Voor haar promotie onderzoek met de titel *The Silent Voice: Palestinian and Israeli nonviolence activism and resistance* (SOAS 2011) heeft ze negentien maanden veldwerk verricht in de Gazastrook en de Westelijke Jordanoever. Haar huidige onderzoek richt zich op radicaal mensenrechtenactivisme in Bahrein, op Syrisch verzet in de diaspora, en op antiracisme en Palestina solidariteitsactivisme in Nederland.*

Er worden plannen beraamd. Het is donderdagmiddag en op een zolderverdieping in Amsterdam buigen acht activisten zich over de vraag hoe ze het zwart van Zwarte Piet dit jaar echt uit het straatbeeld kunnen bannen. Er wordt rustig gesproken maar de inhoud is fel. Inclusief versus escaleren, schrijf ik in mijn veldwerkboekje.

Iedereen is het erover eens dat Zwarte Piet slechts het topje van de ijsberg is van een veel groter racisme probleem in Nederland. Waar de ene groep echter door wil op de ingeslagen weg van voorlichting en demonstraties, zijn er ook activisten die de optie van meer confronterende acties willen bespreken. ‘De hele discussie is een karikatuur geworden. We worden weggezet als radicalen dus we moeten het slimmer aanpakken. *Unite the black power, you know*. Impact maken. Niet vragen maar rechten opeisen.’ⁱ

Terwijl ik luister en aantekeningen maak, word ik afgeleid door een stroom van berichtjes die trillend op mijn telefoon binnenkomen: we zijn genomineerd voor de Nobelprijs voor de Vrede! De alf mabrouks, mazzel tovs en andere felicitaties vliegen over en weer in de app-groep van de Palestijns-Israëlische organisatie *Combatants for Peace*. De pret is al snel over wanneer iemand schrijft: ‘Wacht even. Moeten we hier wel blij mee zijn? Moeten we wel meegaan in dit neoliberale-handjesvasthouden-vredesgedoe?’

Geweldloos verzet in Palestina en anti-Zwarte Piet activisme in Nederland lijken twee aparte werelden. Maar vandaag hebben ze dezelfde discussie en elke dag voeren zij dezelfde strijd. De strijd om het dagelijks leven.

Geweldloos in Palestina

Combatants for Peace is een activistengroep bestaande uit voormalig Palestijnse strijders en Israëlische ex-soldaten. Juist omdat zij allemaal in de frontlinies gevochten hebben, slaan zij nu de handen ineen om de vicieuze cirkel van geweld te doorbreken. Ze organiseren demonstraties tegen de apartheidsmuur, geven lezingen en komen regelmatig samen voor zogenaamde *working days*. Op deze dagen herbouwen ze Palestijnse huizen die door het Israëlische leger zijn vernield of planten ze nieuwe olijfbomen op de plek waar kolonisten de oude bomen hebben verbrand.

Het klinkt als een idyllisch verhaal. Gezworen vijanden die nu op een geweldloze manier samenwerken voor vrede. Maar de activisten van *Combatants for Peace* zijn geen lijkige hippies die pacifisme prediken. Het is al helemaal niet één van die dialooggroepen die met een ‘als we nu maar elkaars kant van het verhaal konden begrijpen’ het machtsverschil tussen de bezetter en zij die elke dag hun mensenrechten wordt ontzegd, volledig ontkent. Integendeel, deze activisten staan met beide benen in de realiteit van bezetting, van continue landonteigening en van wetteloze moord.

Het zijn vrienden die de machtsverschillen tussen de Palestijnse en Israëlische deelnemers erkennen en die elke dag geconfronteerd worden met het geweld om hen heen.

De kritische reactie op het nieuws dat deze groep genomineerd is voor de Nobelprijs voor de Vrede doet me terugdenken aan een van de eerste geweldloze acties van *Combatants for Peace* die ik als jonge PhD-onderzoeker bijwoonde. Het was in Al Walladja, een dorpje op de Westelijke Jordaanoever. De nu alom beruchte afscheidingsmuur was in aanbouw en zou dit boerendorp volledig afsluiten van hun landbouwgrond. *Combatants for Peace* had een informatiedag en geweldloos protest georganiseerd om de aandacht te vestigen op het lot van deze Palestijnse boeren en om het valse voorwendsel van security inzichtelijk te maken. Een groep van ongeveer vijftig Israëliërs, in hun kielzog gevolgd door een handjevol pers, had de dag in Al Walladja doorgebracht. Onder het genot van lokale gerechten en thee met maramiya hadden zij geleerd over de geschiedenis van dit gastvrije dorpje, maar vooral ook over het met bezetting doordrenkte dagelijks leven aldaar.

Tegen het eind van de middag was de groep samen met de dorpsbewoners naar de bouwplaats van de muur gelopen om te protesteren tegen deze illegale koloniale landonteigening. Voor ze daar goed en wel aankwamen had het Israëlische leger echter al het vuur geopend. Rubber-stalen kogels vlogen in het rond, overal was traangas en het stalen omhulsel van een geluidsbom raakte een jonge activist in het gezicht. Paniek, bloed en ambulances.

Diezelfde avond zond het Israëlische journaal bij hoge uitzondering een item over de gebeurtenissen in Al Walladja uit. De beelden van de bloedende activist maakten indruk, terwijl de nieuwslezer de reactie van het leger als 'fel en volgens sommigen buitenproportioneel' bestempelde. De sfeer onder de jonge activisten van *Combatants for Peace* was uitgelaten en feestelijk. Het geweld van het leger zou laten zien wat er echt aan de hand was. Dit was een succes! Maar ik zat achterin bij een groep oudere activisten en die waren niet blij.

'Geweld choqueert maar bereikt verder niks. Dit opent niemands ogen en zet niemand aan het denken. Ze zullen het zien als rellen. Geweld is normaal geworden hier. Wat ze niet zien, is hoe we de hele dag samen waren, hoe er gegeten werd en hoe solidariteit eruit ziet. Het bijzondere van alledag, het echte nieuws, heeft het weer afgelegd tegen bloed en bommen.'

Zwarte Piet en alledaags racisme

'Ga toch weg, man. Ik wil best klappen van de politie opvangen maar dan moet het wel nut hebben!' Deze harde schreeuw van een anti-Zwarte Piet activist brengt mij terug op de zolderverdieping in Amsterdam. De sfeer is verhit geworden en de discussie weerspiegelt het dilemma van *Combatants for Peace* van al die jaren geleden. Hoe kunnen deze activisten ervoor zorgen dat het politiegeweld en het kanon van internetbagger niet nogmaals hun boodschap kidnapt? Hoe kunnen ze de aandacht vestigen op het onderliggende probleem van alledaags en institutioneel racisme?

Ze zijn niet bang voor de politie, maar willen juist aankaarten wat Philomena Essed micro-agressies noemt (Essed 2002). Racisme in Nederland blijft voor velen onzichtbaar omdat het gereduceerd wordt tot rassentheorieën uit het verleden. Alleen wanneer iemand openlijk en met de intentie tot kwetsen een racistische opmerking maakt, in de trant van de KKK, zou dit als echt racisme tellen. Wat bij deze manier van denken echter buiten schot blijft zijn de veel subtielere

machtsverhoudingen die Nederlanders van kleur tot 'een ander' maken. Tot de allochtoon, tot de Nederlander met een migratie-achtergrond, tot de streepje-Nederlander maar niet tot gewoon Nederlander.

Het gaat om het verschil tussen hen en mij. Omdat ik alles kan schrijven maar niet hoe 'op te pleuren naar mijn eigen land'. En ook omdat ik de multicultirealiteit –nee, geen typefout, het is een realiteit (Guadeloupe & de Rooij 2007) – vurig mag bepleiten maar wanneer zij dat evenzo vurig doen, ze als boos worden weggezet. Dan spreken ze 'voor alle zwarte mensen' en moeten ze 'normaal doen'.

De strijd om het dagelijks leven

Palestijns-Israëliësch geweldloos verzet en Nederlands anti-Zwarte Piet activisme zijn werelden die mijlenver uit elkaar liggen. Waar de ene strijd plaatsvindt tussen bommen, aanslagen, checkpoints, apartheid en dood, wordt de andere strijd vaak afgedaan als gezeur, als overbodig en als ingebeeld in de gekleurde hoofden van zij die het elke dag ervaren. Maar wat maakt de één Nobelprijs-waardig en de ander amper het noemen waard?

Geweld en het dagelijks leven. Of beter verwoord, wat telt als geweld, wat wordt verdoezeld met de nadruk op een bepaald soort geweld en hoe we keer op keer geneigd zijn bloed te kiezen boven de ervaringen van alledag. Nancy Scheper-Hughes en Phillipe Bourgois (2014) noemen dit de 'pornografie van geweld' waarbij bloederige aanslagen, militaire bombardementen en neergeknuppelde activisten het minder zichtbare structurele geweld van alledag verbloemen.

Want strijden deze groepen in de basis niet om hetzelfde? Om het recht om niet op hun kleur of etniciteit beoordeeld te worden, om de meest primaire mensenrechten? En lopen zij niet tegen dezelfde obstakels aan? Namelijk dat hun ervaringen van alledag niet als nieuwswaardig of zelfs maar als reëel worden bestempeld? En worden zij beiden niet alleen maar gezien als er banaal fysiek geweld aan te pas komt? Zelfs als dit in reactie is op hun geweldloze acties? Strijden zij niet juist om hun strijd van alledag gezien te krijgen?

Iemand van de app-groep vraagt wat ik van de Nobelnominatie vind. Maar nog voor ik mijn reactie kan typen, begint mijn telefoon alweer te trillen. Er is een kindje geboren. Raed is vader! Mazzel Tov, Mabrouk. Dit is echt belangrijk nieuws.

Literatuurlijst:

Essed, P. (2002) 'Everyday Racism' in D. Goldberg & J. Solomos, J. (Eds.) *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Malden, MA: Blackwell Publishers Inc: 202-216

Guadeloupe, F, & de Rooij, V. (2007) *Zo zijn onze manieren...Visies op multiculturaliteit in Nederland*. Amsterdam: Rozenburg Publishers.

Scheper-Hughes, N. & Bourgois, P. I. (Eds.). (2004) *Violence in war and peace* (pp. 1-31). Oxford: Blackwell.

ⁱ Alle quotes van anti-zwarte Piet activisten zijn op verzoek anoniem. Zowel de omschrijving van de protestactie van Combatants for Peace in Al Waladja als de directe quote zijn naar het Nederlands vertaald vanuit mijn veldwerknootities 2007. Voor meer informatie over Combatants for Peace: <http://cfpeace.org/>